

Tarih: 18.04.2008
Sayı: 2008 / 259

SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ BAŞKANLIĞI'NA

Konu: 1/100.000 ölçekli Sakarya İl Çevre Düzeni Planına İtirazımız.

19 Mart 2008 tarihinde Sakarya Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nda askıya çıkarılan ve 19 Nisan 2008 tarihinde askıdan incek olan 1/100.000 ölçekli Sakarya İl Çevre Düzeni Planının askısı usulen 5197 sayılı İl Özel İdaresi Kanununa aykırıdır. Kanunun il özel idaresinin görev ve sorumlulukları başlıklı 6. Maddesinde yer alan "İl çevre düzeni plânı; valinin koordinasyonunda, büyükşehirlerde büyükşehir belediyeleri, diğer illerde il belediyesi ve il özel idaresi ile birlikte yapılır. İl çevre düzeni plânı belediye meclisi ile il genel meclisi tarafından onaylanır." hükmü gereğince İl Çevre Düzeni Planları Valilik koordinasyonunda İl Özel İdaresi Meclisi ve Belediye Meclisince birlikte onanması gerekirken, itiraz konusu planda bu süreç bu şekilde işlememiştir. Bu nedenle askı ve planın onayı işlemleri ilgili yasaya aykırıdır.

Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik'in üçüncü maddesindeki tanımlamalara göre Çevre Düzeni Planı: "Konut, sanayi, tarım, turizm, ulaşım gibi sektörler ile kentsel-kırsal yapı ile doğal ve kültürel değerler arasında koruma-kullanma dengesini sağlayan ve arazi kullanım kararlarını belirleyen yönetsel, mekansal ve işlevsel bütünlük gösteren sınırlar içinde, varsa bölge planı kararlarına uygun olarak yapılan, idareler arası koordinasyon esaslarını belirleyen , 1/25.000, 1/50.000, 1/100.000 veya 1/200.000 ölçekte hazırlanan, plan notları ve raporuyla bir bütün olan plan" şeklinde tanımlanmıştır.

1/100.000 ölçekli Sakarya İl Çevre Düzeni Planı'nı incelediğimizde Sakarya ilinin gelecekte bir "sanayi kenti" olacağına dair öngörülerin yer aldığı görülmektedir. İstanbul'un doygunluğunun, 1/100.000 ölçekli İstanbul İl Çevre Düzeni Planına yansımaları, sanayi sektörünün yerine hizmet sektörünün geçirilmesiyle Sakarya ciddi anlamda desantralize edilen sanayinin akınına uğrayacaktır.

1/100.000 ölçekli Sakarya İl Çevre Düzeni Planına baktığımızda "Pamukova ve Kaynarca OSB alanları ile hayvancılık , tarımcılık , bitkicilik olmak üzere ihtisas alanları belirlenmiş, fakat diğer sanayi alanlarında daha net bir şekilde tanımlanmış ihtisas alanları ön görülmemiştir. Sakarya ilinin ağır sanayi açısından önemli bir alternatif mekan olarak açık olması, İstanbul üzerinden Sakarya'ya olan yoğun baskının Sakarya'yı yakın gelecekte çevre kirliliği açısından tehdit etmesi kaçınılmazdır. Sakarya ilindeki tarım topraklarının ve ağır sanayi nedeniyle oluşacak çeşitli kirliliklerin önüne geçebilmek için Sakarya'da yerleşimi öngörülen 'ağır sanayi'

yukarıda belirtilen sebeplerden dolayı ilerleyen zamanlarda telafisi mümkün olmayacak sonuçlar doğuracağından plan notlarından çıkarılmalısı gerekmektedir. “Ağır Sanayi”nin yerine de diğer önerilen OSB ve orta ve büyük ölçekli sanayi alanları için ihtisas alanları belirlenmeli, çevre ve sağlık koşulları gözetilerek toplu yer almaları ön görülen sanayi tesisleri tercih edilmelidir.

Yine “Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik”in altıncı maddesinde “Çevre düzeni planı sınırları içerisinde kalan alanlarda; yerleşilebilirlik ilkesi ve taşıma kapasitesi göz önünde bulundurularak koruma kullanma dengesinin sağlanması, makro ölçekte nüfus dağılımı ve yoğunluk kararlarının verilmesi, kısıtlı doğal kaynakların, artan yerleşik nüfusun ekonomik ve sosyal yapısını güçlendirerek, gereksinimlerini karşılayacak biçimde kullanılmasının sağlanması, doğal, tarihi, kültürel çevre değerlerinin korunması, tarım alanlarının, sit alanlarının, orman alanlarının, özel çevre koruma alanlarının, ekolojik açıdan korunması gerekli alanların sulak alanların, uluslararası sözleşmelere konu alanların, kıyı alanlarının ve benzeri alanların, ilgili mevzuatında öngörülen kurallar çerçevesinde kullanımı ve korunması, yatırımların koordineli olarak kullanıma sunulması, planlama sürecinin analiz, araştırma ve sentez aşamalarında, yönetmelikte belirlenen konularda yapılan çalışmaların ve toplanan değişik sınıf ve türdeki verilerin planlama kararlarının oluşumunda etkin kullanımı, afete maruz bölge, yerleşme ve alanlardaki afet risklerinin belirlenmesi ve bu risklerin plan kararlarında dikkate alınması, alt ölçekli planlamaya veri teşkil edecek politikaların oluşturulması, esastır” denmektedir. Bunun doğrultusunda öngörü olarak belirlenen, sanayi alanlarının ihtisaslaşmalarına göre, gelecek olan işgücünün demografik yapıya ve plan kararlarına da yansıtılması gerekliliği söz konusudur. Bunun yanında önerilen sanayi alanlarının etki alanlarına-ulaşabilirliklerine göre konut yerleşimlerinin gelişim potansiyeli de belirlenmelidir. Örneğin planda tarım alanlarının sınıflandırılması yapılmış(mutlak, marjinal vb) fakat planlama kapsamında önerilen sanayi gibi kullanımlarda yerleşim kriterlerinde dikkate alınmamıştır. Bu da alt ölçekli planlarda sıkıntı yaratacak ve aynı zamanda da planlama kriterlerine uymamaktadır.

1/100.000 ölçekli Sakarya İl Çevre Düzeni Planının hedeflerini incelediğimizde planın hedeflerine yönelik görülen eksiklik, yerleşim kararlarının bulunduğu idari sınırlar içinde ve kendi mevcut bölgesi içinde taşıyacağı fonksiyonun çevre düzeni plan kararları ile net bir şekilde belirlenmediği, yerleşmeler arası eşitsizliğin ortadan kaldırılmasının gerekliliğinin gözetilmediği ve buna ek olarak bölgeler arası eşitsizliğin kaldırılmasına yönelik herhangi bir müdahalenin de yapılmadığıdır. Hedeflerin içerisinde eksiklik olduğu öngörülen tüm bu ayrıntılar göz önüne alınarak, il sınırları içerisinde yaşayacak olan nüfus ile ilişkilendirilmeli ve hatta uygulamada hangi bölgede hangi işgücüne ihtiyaç var ise işgücünün şekillendirilmesi de bu doğrultuda gerçekleştirilmelidir.

Daha önce de vurguladığımız Çevre Düzeni Planının tanımında değinildiği gibi ‘dengeli’ kalkınma Sakarya ili 1/100.000 Çevre Düzeni Planlarında gözetilmemiştir. Çünkü Sakarya ilinin kuzey bölümüne yapılması öngörülen yatırımın ve plan

kararlarının, ilin güney bölümünde yer alan ilçelerde görememekteyiz. Bu da çevre düzeninin ana esaslarıyla çelişmektedir. Geyve, Pamukova ve Taraklı bölgelerinde bölgenin kalkınmasına yardımcı olacak ve Bilecik ile Eskişehir illeriyle olan bağlantısını sağlayacak kararlar getirilmesi gerekmektedir.

1/100.000 ölçekli Sakarya İl Çevre Düzeni Planı kararlarında hangi yerleşmenin ne kadar işgücünü, hangi sektör içerisinde taşıyabileceğinin belirlenmesi ve bunun sonucunda da bu dağılıma göre bölgeler arasında denge kurulması gerekmektedir. Yani Çevre Düzeni Planında tüm fonksiyonel dağılımların turizm, sanayi, hizmet, ticaret ,tarım, hayvancılık ve benzeri gibi yapılması ve bu dağılımın da ayrıntılı bir şekilde plan kararlarına yansıtılması gerekmektedir. Örneğin Sapanca artık taşıdığı özellikler nedeniyle sadece Sakarya ilinde değil ulusal ve uluslararası boyutta bir turizm bölgesi haline gelmiştir, bunun paralelinde de 1/100.000 ölçekli Sakarya İl Çevre Düzeni Planında Sapanca ve çevresi için geliştirilmesi gereken iki yaklaşım vardır. Bunlardan birincisi bölgenin turizm alanı olması, diğeri ise 3621 sayılı Kıyı Kanunu hükümlerinin geçerli olması gerekmektedir.

Ayrıca “Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik”in beşinci maddesinde “Çevre düzeni planları, varsa bölge planı esas alınarak yapılır. Çevre düzeni planlarının hazırlanması sürecinde, planlanacak alan ve yakın çevresindeki alanlarda aşağıda belirtilen konularda ilgili kurum ve kuruluşlardan veriler elde edilir, a-Planlama alanının konumu ile ilgili bilgiler, b-Yönetim yapısı, idari bölünüş, sınırlar, c-Fiziksel yapı ve mevcut arazi kullanımı, d-Çevresel değerler ve koruma alanları, e-Afet verileri, afete maruz alanlar, yerleşmeler ve özellikleri, f-Planlama alanı ile ilgili demografik, sosyal, ekonomik, kültürel, tarih vb. bilgiler, g-Ulaşım ve enerji dahil teknik altyapı, h-Sektörel yapı, i-Askeri alanlar, j-Mülkiyet yapısı, k-Yerleşmelerle ilgili yerel özellikler, l-Planlama alanının özelliğine göre diğer konular. Çevre düzeni planı yapılacak alan ve yakın çevresinin bir bütünlük içinde ele alınması ve değerlendirilmesi için eşik analizi, yerinde yapılan incelemeler gibi fiziksel çalışmalarla birlikte, bilimsel tekniklere ve yöntemlere dayalı, yeterli nitelikte ve kapsamda ekonomik, sosyal, kültürel, politik, tarihi, sektörel ve teknolojik araştırmalar yapılır, ilgili kurum ve kuruluşların görüş ve önerileri alınır ve değerlendirilir. Çevre düzeni planı kararları, yapılan inceleme, araştırma sonuçları ve görüşler değerlendirilerek oluşturulur. Plan raporunda, yapılan tüm inceleme ve araştırmalar, alınan görüş ve öneriler ve yapılan değerlendirmelerle birlikte, planın gerçekleştirilmesini sağlayacak uygulama araçları, kurumsal yapı ve denetim konularına dair ilkeler de yer alır.” denmektedir. Fakat 1/100.000 ölçekli Sakarya İl Çevre Düzeni Planında esas olarak alınması gereken resmi kurum görüşlerinin ve bu görüşlere altlık olan haritaların (ilgili kurum onaylı) bulunmadığının yanı sıra tüm bu veriler ile elde edilen analiz ve sentez paftalarının da oluşturulmamış olduğu görülmüştür.

Son olarak 1/100 000 Sakarya İli Çevre Düzeni Planı tümüyle incalendiğinde plan sadece arazi kullanım paftasından ibaret kalmış, önerilen herhangi bir fonksiyonun çevre yerleşmelerle ilişkilendirilmesi yapılmamış sadece leke boyutunda kalmıştır.

Sakarya ilini dengeli ve sürekli kalkınma amacına, ekonomik büyümesi ve gelişmesine imkan sağlayacak herhangi bir çalışmayı kapsamamaktadır.

Yukarıdaki açıklamalarımız çerçevesinde, Sakarya ilinde yol açması muhtemel ciddi sakıncaları olan söz konusu il çevre düzeni planına itirazlarımızı sunar; diğer itirazlarımıza ilişkin yasal haklarımız saklı kalmak kaydıyla, planın iptal edilerek konunun tekrar değerlendirilmesi için gereğinin yapılması isteğimizi bilgilerinize sunarız.

Saygılarımızla;

Tayfun KAHRAMAN
İstanbul Şube Sekreteri